

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. בביצת אפרוח אבל טמאה לא.....1
- ב. ההוא כזיתא תרבא דנפל בדיקולא דבשרא ... אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע.....3
- ג. ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא ... לך לא תולול בשיעורין דרבנן.....5
- ד. חצי שיעור אסור מן התורה.....6
- ה. ביצה בס' אסורה בס' ואחת מותרת ... כל איסורין שבתורה בס'.....6
- ו. מאן דאמר בששים סבר בשר ועצמות בהדי בשר ועצמות משערין וזהו ליה בששים.....8
- ז. למעם כעיקר.....8

דף צח.

א. בביצת אפרוח אבל טמאה לא

כבר התבאר לעיל דף סד. שביצת עוף טמא¹ וכן ביצה של נבילה ושל טריפה שנתבשלה עם אחרות, אם היא בקליפתה אינה אוסרת אפילו אם האחרים קלופים²,

¹ שו"ע ונו"כ פו ה ו

² מ"ז י שם ודלא כמשמע מהפר"ח והדרישה דבזה נמי האחרים אסורים ולא כיוונו יפה וכמו שהשיג עליהם המ"ז בזה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שהטעם היוצא ממנו דרך קליפתה אינו אלא מים בעלמא, שאין עיקר טעמה של הביצה יכול להתמצות³ דרך קליפתה, ויש אוסרים⁴ אם האחרים קלופים.

וביצה שיש בה אפרוח או דם ריקום, שהאפרוח נוצר ממנו וכשהוא מריקום האפרוח כל הביצה אסורה, דשדי תיכלא בכולה כלומר נתפשט הקילקול בכולה, לפי שהאפרוח מתחיל להתרקם מכל הביצה. בין של עוף טמא בין של עוף טהור, אוסרת את המתבשל עמה אפילו אם אינה קלופה שהאפרוח הוא נבילה, הלכך הטעם היוצא ממנה הוא טעם של בשר נבלה ממש ואוסרת אפילו אינה קלופה⁵.

אבל אם היא קלופה או נקובה⁶, אפילו שהיא לבדה קלופה ונתבשלה עם האחרים שאינם קלופים⁷, וכן ביצה של נבילה ושל טריפה, אז טעמה ממש הולך ממנה ואוסר את השאר, הלכך אם אינה מכירה והיא שלימה אפילו הם אלף אינה בטילה גם ביצה שיש בה אפרוח⁸ אינה בטילה דבריה אינה בטילה⁹,

³ דאין כח האור שולט בתוך הביצה להוציא גוף האיסור ממנה משא"כ בביצת האפרוח שיש שם איסור שהוא דבר ממש כל מה שיוצא ממנה אפי' דרך קליפתה אוסר האחרים. לבוש וט"ז א

⁴ דרישה ופר"ח

⁵ שאם נתבשלה עם ביצים מותרים לחוד צריך ס"א ביצים מותרים אפילו אם הביצת אפרוח אינה קלופה ועוד יש חומרא בזה דבתבשיל אוסרת עד ס' אף על פי שאינה קלופה או נקובה. נמצא בשני דברים היא חמורה מביצה טמאה. ט"ז יג

⁶ רמ"א שם, אף שבבירור כל קליפות הביצה מנוקבת, וכמ"ש הרשב"א בתשובה סי' תקי"ו וז"ל קליפות הביצה בבירור מנוקבת היא וכשאדם מבשלה תוך יורה של צבעים תמצא הביצה עצמה צבועה מאותה צבע וע"כ אסרו בגמרא ביצת אפרוח שנתבשלה עם אחרות והתירו ביצה אסורה עכ"ל, מ"מ אין הנקבים מפולשים כ"כ ע"כ אינה פולטת רק זיעה בעלמא משא"כ בנקוב נקב רחב ומפולש פשיטא דהוי כקלופה ואוסרת, מנחת יעקב כלל וסי' ס"ג ס"ק ג' ע"ש, והט"ז ריש סי' צ"ה הניח הדבר זה בצ"ע.

⁷ והטעם דכל שהביצה טמאה קלופה כח האור שולט בה שפיר בתוכה ומוציא ממנה גוף האיסור והוי בזה כמו ביצה שיש בה אפרוח או דם שאוסרת אפילו אינה קלופה, ומינה נשמע אם הביצה טמאה אינה קלופה והאחרים הם קלופין אפי' הם מותרים מטעם שכתבנו דאין כח האור שולט בה שפיר בתוכה להוציא ממנה גוף האיסור ולכך האחרים מותרים, ודלא כמשמע מהפר"ח והדרישה דבזה נמי האחרים אסורים ולא כיוונו יפה וכמו שהשיג עליהם הט"ז בזה.

⁸ ביצת אפרוח שאינו מכירה אינה בטלה אפילו באלף שהרי היא ברייה. ש"ך כד

⁹ ואם אינו מכירה בטילה אך עיין כף החיים (סימן פ"ו ס"ק כ"ט, וסימן ק"י ס"ק כ"ג): כתב דביצה כיון שבזמן הזה אין מוכרין אותה אלא רק במנין, הוי דבר חשוב, ואין בה דין ביטול אם היא שלימה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם מכירה זורק אותה, וכבר התבאר לעיל דף צז: שכנתבשלה עם אחרות, צריך ששים ואחת¹⁰ לבטל פליטתה¹¹, והוא הדין אם טרפן אלו עם אלו שצריך ששים ואחד בהיתר כנגד האיסור הנטרף בו¹²,

ואם אינה שלימה רק טרופה אם נתבשלה בתבשיל של היתר, אין צריך אלא ששים מן התבשיל לבטלה¹³.

אבל אם נתבשל בתבשיל אחר של היתר, אין צריך אלא ששים מן התבשיל לבטלה¹⁴, וי"א¹⁵ שגם בזה צריך ששים ואחת, אולם אם נטרפה אין צריך אלא ששים, וקליפות האיסור מצטרפין עם ההיתר לבטל האיסור, וכל שכן קליפות ההיתר שמצטרפין שהרי כולם בולעים הטעם בשוה, וי"א¹⁶ שרק במקום הפסד יש לצרפם

ב. ההוא כזיתא תרנא דנפל בדיקולא דבשרא ... אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע

¹⁰ הש"ך (שם בסימן פ"ו ס"ק מ"ז): הטעם כתבו הרבה פוסקים דלפי שיש בביצים גדולים וקטנים, והבא לבטל ביצה אינו משגיח עליה לראות אם זו וכולן שוות ממש, לפיכך הוסיפו אחת.

¹¹ ואין להקשות למאי צריכא ס"א משום דאיכא ביצים גדולים וקטנים הא הקליפות מצטרפות ואפילו קליפות האיסור, והא ודאי דהקליפות שעל ס' ביצים ממלאים מה שחסר מן הקטנים, דודאי הקליפות מצטרפין לבטל האיסור. אבל אנן הכי קאמרינן דכשתחשוב הקליפות לבטל צריך כ"כ ביצים כדי שיהא בין הכל ס"א, וע"ד משל כשיש חמשים ביצים של היתר והקליפות מחזיקים י' ביצים לא סגי בהכי, ש"ך.

¹² ואף על גב דבשאר אסורין אין צריך אלא ששים, הכא גבי ביצים הצריכו ששים ואחת, מפני שאין כל הביצים שוות אלא אחד גדולה ואחד קטנה ושמה האיסור הוא גדול מהאחרות לכך הצריכו אחד יותר להשלים להשוות מידתן. רמב"ו וכ"כ הלבוש אולם לדעת הרמב"ם הוא משום דביצה היא בריה הוסיפו בשיעורה להיכר ומעמו אם נטרפה אין צריך ששים ואחד.

¹³ הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק ט"ו הלכה י"ט) כתב ביצה ... היתה עם ששים בלבד נאסרו הכל מפני שהיא בריה בפני עצמה עשו היכר בה והוסיפו בשיעורה. ולפי טעם זה גם ביצה עם תבשיל בעי' ששים ואחת ולא רק ביצה בביצים.

¹⁴ זהו לדעת הרמב"ם שכתב הטעם דצריך ס"א ביצים כמ"ש לעיל שאין כל הביצים שוות.

¹⁵ הרמב"ם כתב הטעם מפני שהיא בריה בפני עצמה עשו בה היכר והוסיפו בשיעורה עכ"ל ומביאו הב"י, ולפי טעם זה אפילו אם נתבשל ביצה זה בתבשיל אחר צריך ס"א ביצים, רק במריפה היכא שנטרפה בקערה עם שאר ביצים א"צ ס"א לטעם זה דהשתא לא הוי בריה, ולטעם הפוסקים והלבוש צריך ס"א, והש"ך יד מז הוכיח בראיות ברורות שטעם הרמב"ם עיקר והעלה במסקנא וכתב לכן נראה להחמיר כשני הטעמים וכ"נ דעת מהרש"ל פג"ה סי' מ"ג להחמיר כשני הטעמים עכ"ל. ודבריו נכונים, ועיין בסי' ק"ז עוד מדינים אלו ביטול ביצים.

¹⁶ ברמ"א בהג"ה סי' צט פסק דוקא במקום הפסד מרובה יש לסמוך על המקילין לענין העצמות ובב"י שם כתב בשם הרא"ש בפ"ה דמסכת תרומות דיש בעצמות ליחות יותר מבקליפתן, וכתב המנ"י וז"ל ואפשר שזה כוונת רמ"א בסי' פ"ו שסתם לגמרי כדעת המקילין לענין קליפין ודלא כמ"ש הש"ך ס"ק י"ז דדעת הרב דשווין הם ועיין בש"ך ריש סי' צ"ט עכ"ל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר לעיל דף צז: שמשערים¹⁷ ברוטב ובקיפה (פירוש הדק הדק של בשר ותבלין המתאסף בשולי קדרה¹⁸) ובחתיכות¹⁹. ומשערין ההיתר והאיסור כמו שבא לפנינו²⁰, אף על פי שהיה בהיתר יותר מתחלה ונתמעט בבישולו ונבלע בקדרה. שאנו נאמר גם האיסור היה יותר ונתמעט ונבלע בקדירה ואפילו אם תמצא לומר האיסור לא נתמעט²¹, מכל מקום לא גרע מכאילו נפל האיסור עכשיו לתוכה דבעינן ששים כנגדו כמה שהוא עכשיו בקדירה בעין.

במה דברים אמורים במין בשאינו מינו²², אבל אם הוא מין במינו²³ משערינן גם במה שבלעה הקדרה ועומד בדופני הקדרה. ומשערים זה באומד יפה, ורואין אותו כאילו הוא בעין, אבל מה שכלה ואבד מחמת האור אינו מצטרף, שזה כלה לגמרי. וי"א²⁴ שאין לסמוך לשער בזה.

איסור שנתערב²⁵ בהיתר שכולו לפנינו בקדירה אלא שאין אנו בקיאים לשערו מפני שאין אנו יודעים כמה טעם נפיק מינה²⁶, ואפילו באיסור של דבריהם, צריך ששים כנגד כולו דלא ידעינן כמה נפק מיניה²⁷, שאם אתה אומר הואיל והוא מדרבנן ניזול בו בטר אומדנא דידן ולבטלו באומדנא כמה

¹⁷ שו"ע ונו"כ צ"ח ד

¹⁸ ט"ז שם א

¹⁹ לא שנא איסור גוש שנפל הכל מצטרף ולא שנא צלול. ומיהו בגוש פעמים הרוטב מותר והחתיכות אסורות באין רוב או בחתיכה הראויה להתכבד עיין סימן ק"ט [ש"ך סק"ד] ואילו בצלול הכל אף הגוש מצטרף ואף הרוטב מותר אף שאין ברוטב לבדו ס' כמבואר בסימן צ"ב בטיפת חלב אם יש בכל הקדירה ס' הכל שרי. משב"ז ג

²⁰ שני דברים ממין אחד ויש חלל באחד, טוב לשער במשקל מלמעך החלל ולשער במדידה, ובאין שוים אי אפשר לשער במשקל, תשובת חינוך בית יהודה סימן ל"ג

²¹ ואין לחשוש שמא בעת נפילת האיסור היה האיסור גדול מאוד ונצטמק ממנו הרבה ממה שנצטמק ההיתר דאחזוקי איסורא לא מהזקינן כיון שעכשיו אין ריעותא ויש ס'. ט"ז שם ה

²² שבוה צריך ששים מן התורה כיון שנ"ט ע"כ אין לשער הבלוע. ט"ז שם ה

²³ שמן התורה בטל ברוב רק שחכמים הצריכו ס' תולין להקל ומשערינן באומד יפה. ט"ז ו

²⁴ ט"ז ד מהמהרש"ל כי אין לעמוד על שורש הדבר ולא ידוע כמה בלעה הקדירה אלא לעולם משערינן כמו שבא לפנינו פי' שעכ"פ בקיאים אנו שיש בו רוב אלא דאין אנו בקיאים אם יש בו ס' או לא או שאין אנו יודעים כמה איסור נפק מיניה

²⁵ שו"ע ונו"כ צ"ח ג

²⁶ פי' שעכ"פ בקיאים אנו שיש בו רוב אלא דאין אנו בקיאים אם יש בו ס' או לא או שאין אנו יודעים כמה איסור נפק מיניה ש"ך שם ט

²⁷ הטעם כתבו הפוסקים דספק התלוי בחסרון ידיעה לא מיקרי ספק דדעת שוטים הוא זה. ש"ך שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

נפיק מיניה, אם כן נתת דבריך לשיעורין שזה ישער בכה וזה ישער בכה ולא השווית המדות ולא יהיה כל האיסורין משוערין שזה בין בעלי הוראה, ורצו חכמים להשוות מדותיהם²⁸.

ג. ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא ... לך לא תזלזל בשיעורין דרבנן

אף על גב²⁹ דקי"ל הלכה למשה מסיני שאין לוקין על שום איסור אלא כשהוא כזית, מכל מקום קי"ל דחצי שיעור אסור מן התורה, הלכך חצי כזית של איסור אפילו איסור דרבנן³⁰ ואפילו ספק איסור³¹, שנתערב בהיתר צריך ששים חצאי זתים של היתר לבטלו³².

²⁸ ש"ך שם

²⁹ שו"ע ונו"כ צח ו

³⁰ מ"ז שם ט והביא רמ"א דהכי אמרי' פ' ג"ה לא תזלזל בשיעורא דרבנן, ואע"ד שהדין אמת אפילו איסור דרבנן וחצי שיעור צריך ששים לבד חלת חוץ לארץ יש דעות דכל דתקון רבנן בעין דאורייתא תקון, כמ"ש בפר"ח שם ומ"מ הראייה מפרק ג"ה דף צ"ח לא מוכח מיניה אלא איסור תורה ושיעור דרבנן למה דהוה סלקא דעתך דחצי שיעור מדרבנן. ובבאר הגולה [אות טו] כתב דהלכה כרבי יוחנן דחצי שיעור אסור מן התורה וכן הוא בלבוש ס"ו חצי שיעור אסור מה"ל הלכך ח"ש צריך ששים וכ"כ הש"ך אות כ"ג, והא ודאי קשה דהא אפילו איסור דרבנן ומינו וחצי שיעור אפ"ה צריך ששים כי לא חילקו חז"ל והשוו מידותיהן בלח בששים. משב"ז שם. וע' בכה"נ בהגהות הטור אות ל"א שהביא מדברי הפרישה דאפי' בכחצי זית איסור שנפל להיתר נזהגין לשער בס' אבל דעת הש"ך הוא דדוקא בדבר שעיקרו מדאורייתא רק השיעור הוא מדרבנן אז בעינן ס' אבל באסור שעיקר איסורו אינו אלא מדרבנן אפי' בכזית וטפי מכזית בטל ברוב אמנם דעת המהרש"ל הוא דבמין באינו מינו בלח אפי' באיסור דרבנן צריך ס' ולא סגי ברובא עיין שם ועי' במנח"י כלל כ' ס"ק ט"ז מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא כדעת המחמירים דאפי' באיסור דרבנן צריך ששים במין באינו מינו אך זה דוקא בדבר שיש לו שורש בדאורייתא אבל באיסור דרבנן שאין לו שורש ועיקר בדאורייתא סגי ברוב עיין שם ועי' בשפ"ד ס"ק כ"ג דהעיקר הוא דאף באיסור דרבנן וחצי שיעור בעינן ס' וכן הלכה ולא דוקא באינו מינו אלא גם במינו בלח הדין כן עיין שם ועי' בהגהות יד שאול לעיל ס' צ"ב ובסידור הגאון יעב"ץ ז"ל בחלק מגדול עוז הלכ' בב"ח פרק ו' ס' כ"ט מ"ש בזה עי' בשו"ת עמודי אש בדיני או"ה ס' י"ג אות ו' מ"ש בזה והעיר מכמה מקומות עיין שם.

³¹ דלא קיימא לן כרמב"ם [מאכלות אסורות טו, ג] דחצי שיעור על ידי תערובות אינו אסור מן התורה. גלק מהרש"א שם

³² עי' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ד שהעלה בראיות דבע"כ כל עניני טעימה ושיעור ששים לא נאסרו רק באיסור אכילה אבל באינו איסור אכילה אף אם הוא דבר דראוי ליתן טעם כמו מי פירות במקוה אפי' שלא במינו בטל ברוב בעלמא ועיי"ש בההשמטות שבסוף הס' שהביא מדברי המ"א באו"ה ס' ש"י סק"ח דמשמע מדבריו דגם בדבר דלאו מידי דאכילה הוי השיעור בס' והתפלא עליו בזה עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כשמבטלין זית איסור ברוטב משערין בס' שיעורי זיתי רוטב ולא אמרינן דשיעור ביצה ומחצה רוטב כשיקרוש יעמוד על כזית

ומשערין הכל כמו שראינו האיסור לפנינו שאם נפל כזית חלב לרוטב הגם שהחלב נמחה מיד ויתוסף בהשיעור מ"מ אין משערין אלא בס' זיתים רוטב³³.

אין לשער במשקל אלא יש לשער במדידת נפח שדבר זה שווה בכל דבר, אך אם יש בו חלל צריך למעכו³⁴.

ד. חצי שיעור אסור מן התורה

כבר התבאר במסכת יומא דף עג: שכל שיעורין שנתבארו³⁵ בין שיעור אכילה בין שיעור שתיה לא נאמרו אלא לענין חיוב הטאת. אבל לענין איסור אפילו אבל כל שהוא ושתה כל שהוא הרי עשה איסור מן התורה, בכל איסורין שבתורה שנאמר בהם שיעורים שאפילו במשהו מהן יש איסור מן התורה.

ה. ביצה בס' אסורה בס' ואחת מותרת ... כל איסורין שבתורה בס'

כבר התבאר לעיל דף צז: ששיעור חכמים³⁶ כל האיסורים³⁷ בין של תורה בין של דבריהם הנוהגין בזמן הזה כולם מתבטלים בששים, כנגדם, מלבד

³³ וכ"כ הרשב"א במשה"ב ב"ד ש"א דחז"ל נתנו שיעור ס' לכל אחד בשוה כמו שהוא לפנינו ולא כל הדברים שזין בזה להחסיר או להעדיף ע"י קרישתו או נמיחו, על כן אין לשער אלא כמו שהוא לפנינו. יד יהודה שם ל
³⁴ ונראה דכל זה הוא מחמת שכתב הר"ן דרוב איסורין אינו נותנין טעם אף הרבה פחות מס' אך חז"ל נתנו השיעור היותר גדול בזה על כן לא נתנו דבריהם לשיעורין רק לשער הכל בשוה. יד יהודה שם ועיין דרכ"ת

³⁵ שו"ע ונו"כ תריב ה

³⁶ שו"ע ונו"כ צח א

³⁷ רמ"א צח ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

חמץ בפסח ויין נסך וטבל וערלה³⁸, ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם בקדירה.

והיינו בסתמא, דהכי קים לן ברוב מיני מאכל שאינן נותנין טעם יותר מזה, אבל אם טעמו ומרגיש בה טעם מן האיסור אפילו יש בה מאה בהיתר או יותר, אסור עד שיתבטל טעמו, דכל זמן שנותן טעם לא בטיל.

וכן אם אינו נותן טעם כגון מין במינו שמדאורייתא בטל ברוב³⁹. חכמים אסרו⁴⁰ עד ששים בתערובת לח בלח או לח ביבש שלא חלקו חכמים בשיעורים כדי שלא יבואו לטעות, וגזרו במינו מפני שאינו מינו כדי להשוות המדות שיהיו כל האיסורין שוין בששים כדי שלא יבואו לטעות.

ובביצים האסורות שהתערבו באחרות⁴¹, צריך ששים ואחת⁴² לבטל פליטתה, אפילו אם טרפן.

ובדבר עשוי⁴³ לטעם אם אסורים מחמת עצמן⁴⁴ אינן בטילים בששים⁴⁵,

³⁸ ש"ך כו. וכל הדברים ששיעורן יותר מס' הם במינם דוקא ולא שלא במינו מלבד חמץ ודברים החשובים. שפ"ד שם

³⁹ המסקנא בפוסקים דמין שנתערב במינו מן התורה בטל ברוב בעלמא שנאמר אחרי רבים להטות אלא דרבנן אצרכו בה ששים על כן במקום שיש ספק כגון זה שנשפך אזלינן לקולא ואמר' שהיה ששים אבל במין באינו מינו צריך ששים מן התורה כיון שמרגישים בהיתר טעם האיסור ע"כ במקום ספק אזלינן לחומרא. ט"ז שם ג

⁴⁰ כבר התבאר שם דף סז וסח שזהו מדרבנן שלא חלקו חכמים בשיעורים כדי שלא יבואו לטעות, וגזרו במינו מפני שאינו מינו כדי להשוות המדות שיהיו כל האיסורין שוין בששים כדי שלא יבואו לטעות ושלל יבואו לבשל. אבל מן התורה יש בהן חילוק מין במינו מן התורה בטל ברוב. אבל מין בשאינו מינו אינו בטל ברוב מן התורה, דהא אנמרין הלכה למשה מסיני דאפילו אם יש כזית בכדי אכילת פרס דלוקין עליו, רצה לומר שאם יש מן האיסור כזית תבשיל שיש בו שיעור אכילת פרס שהוא ד' ביצים, האוכל אותו תבשיל עם האיסור לוקה עליו, אף על פי שאין הכזית איסור נאכל בבת אחת, כיון דאינו שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מצטרפת אכילתו ולוקה, וזהו נקרא טעמו וממשו של איסור ואם אין בו כזית בכדי אכילת פרס אין לוקין עליו, (מלבד לשיטת ר"ת כמו שהתבאר). דלא הוי ממשו של איסור אלא טעמו של איסור מיקרי, ואסור כל זמן שנותן טעם אפילו מן התורה.

⁴¹ שו"ע ונו"כ פו ה

⁴² הש"ך (שם בסימן פ"ו ס"ק ט"ז): הטעם כתבו הרבה פוסקים דלפי שיש בביצים גדולים וקטנים, והבא לבטל ביצה אינו משגיח עליה לראות אם זו וכולן שוות ממש, לפיכך הוסיפו אחת.

⁴³ רמ"א צח ח וקיד ו

⁴⁴ כגון תבלין של עבודת כוכבים ושל ערלה וכיוצא בו לאפוקי בלועים מאיסור.

⁴⁵ כתב באו"ה כלל כ"ה דהיינו מדרבנן וכתב עוד שם בסוף הכלל דאם אינו ידוע אם מרגישים טעמו או לא מתיר בכח"ג בא"ז גם עתה להאכילו לעובד כוכבים מסל"ת. ש"ך כט, (יש לעיין א"כ כל איסורין דרבנן אמאי לא סמכינן אעובד כוכבים בזמן הזה. ונראה דחוששין לסברת רש"י ג"כ ופחות מס' לא מתירין ואף בקדירה באיסור דרבנן אין נוהגין במעמית קפילא שפ"ד שם) אולם בפר"ח כה כתב שכיון שנרגש טעמו אינו בטל מן

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דף צח:

ו. מאן דאמר בששים סבר בשר ועצמות בהדי בשר ועצמות משערינן והוה ליה בששים

ומנין סמכו חכמים⁴⁶ על שיעור ששים, שהרי המורם מאיל נזיר והיא הזרוע אחד מששים משאר האיל והיא מתבשלת עמו ואינה אוסרת אותו שנאמר (במדבר ו פסוק יט) וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזֶּרַע בְּשֶׁלֶחַ מִן הָאֵיל וְגו'.
ז. לטעם כעיקר

כבר התבאר במסכת ע"ז דף סז. – :

שבאיסור שהתערב בהיתר מין בשאינו מינו, נאמרו שלוש דרגות:

א. איסור עצמו מעורב בהיתר וטעמו מורגש – ויש כזית בתוך ג' או ד' ביצים (אכילת פרס⁴⁷) כלומר $\frac{1}{6}$ או $\frac{1}{8}$ מהתערובת⁴⁸.

ב. איסור עצמו מעורב בהיתר – מרובה מכזית בר' ביצים $\frac{1}{9}$ מהתערובת אבל טעמו ניכר.

ג. האיסור אינו מעורב – אבל טעמו יצא לתוך ההיתר וניכר טעמו.

ונחלקו הראשונים בביאור דברי ר' יוחנן שאמר שם "כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס⁴⁹", דעת רוב ראשונים שכונת

התורה ואם כן אין ליתנו לגוי מסל"ת ובמנחת כהן הביא דעות בזה ולהר"ן [פג"ה לה ב] הוה ד"ת. וה"ה בשאר דברים ביותר מס' אי נרגש טעמו תלוי בפלוגתא זו.

⁴⁶ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה כא

⁴⁷ שהוא שיעור הזמן הנדרש לאכילת חצי כיכר. יש אומרים, כי שיעורו של חצי כיכר הוא כשיעור שלוש ביצים. ויש סוברים, כי שיעורו של חצי כיכר הוא כשיעור ארבע ביצים.

⁴⁸ שכזית הוא כחצי ביצה לשו"ע (ולרמב"ם פחות מ $\frac{1}{3}$ ביצה) לר' חיים נאה 27 סמ"ק לחזו"א 50 סמק

⁴⁹ חמש שיטות בדבר כמבואר בב"י יו"ד צח – שיטת רש"י – דפסק בדעת רבא דטעם כעיקר הוא מדרבנן כיון דמדאורייתא בטל ברובא. – שיטת ר"ת – דטעם כעיקר הוי דאורייתא ולוקין עליו אפילו אם אין כזית

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ר' יוחנן לשיעור התערובת עצמה כלומר שהתערב כזית בתוך ג' או ד' ביצים.

דעת רש"י, ור"י מאורלייני"ש – שטעמו וממשו פי' שהאיסור בעין, ולוקה רק אם האיסור בעין בתערובת, ואין בתערובת יותר מכדי אכילת פרס, כלומר יותר מג' או ד' ביצים, ולוקה אם אכלה כולה כיון שאכל כזית בכדי אכילת פרס. אך אם אינו בעין, או ששהוא בעין ויש יותר מג' או ד' ביצים אינו לוקה שהרי שהה באכילת הכזית יותר מכדי אכילת פרס, ואף אינו אסור מן התורה שבטל ברוב כמבואר להלן.

דעת הרמב"ם⁵⁰, והרשב"א – שלוקה⁵¹ אם יש ממשות אפילו אם אינו בעין כגון שנימוח לתוך המאכל והתערב כזית בפחות מג' או ד' ביצים ואכל את כל התערובת לוקה. אך אם לא אכל את כל התערובת, שנמצא שלא אכל כזית איסור או שהתערב ביותר מג' או ד' ביצים שנמצא שאכל יכזית ביותר מכדי אכילת פרס. אינו לוקה⁵².

בכדי אכילת פרס. – ורבינו אליהו, ורבינו חיים כהן – וכ"ה לפי אחד מהתירוצים בתוס' (חולין צח: ד"ה אמר רבא) סוברים דטעם כעיקר הוי דאורייתא באופן שיש כזית בכדי אכילת פרס, דאז הוי כמו ממשו של איסור, כיון דיש כ"כ מן האיסור, שבשיעור אכילת פרס אוכל כזית, ומשו"ה נעשה כולו איסור. והאוכל ממנו כזית לוקה. וכן פסק הטור כר' חיים ור' אליהו רק שכ' כן בשם ר"ת. – שיטת הר"ן – דבנתערב גופו של איסור כולם מודים שהוא דאורייתא ולא נחלקו אלא בנתערב רק טעמו – שיטת הרשב"א – שגם בנתערב גופו אם אבד במיעוטו כגון שנמחה לגמרי אינו אלא דרבנן ונ"מ במחלוקת אם טעם כעיקר מה"ת או מדרבנן, הוא לענין ספק. ואם הוי מדרבנן אזלינן בספיקו לקולא. – דעת הרמב"ם – בתשובת הרמב"ם המובא בפתחי תשובה, כתוב להדיא דהוי דרבנן. וכ"כ הפמ"ג (בשער התערובות ח"ב פ"ב ד"ה והנה).

⁵⁰ וז"ל הרמב"ם בפרק ט"ז מהלכות מאכלות אסורות (ה"ב – ג) חלב הכליות שנפל לתוך הגריסין ונימוח וכו' כיצד הוא ממשו כגון שהיה מן החלב כזית בכל שלש ביצים מן התערובת אם אכל מן הגריסין האלו כשלש ביצים הואיל ויש בהם כזית מן החלב לוקה שהרי טעם האיסור וממשו קיים.

⁵¹ בת"ה הקצר (ב"ד ש"א ז.) וז"ל ומובא בב"י שם מין בשאינו מינו אם יש כזית מן האיסור בכדי אכילת פרס אסור ולוקין עליו וזהו שקראוהו חכמים טעמו וממשו פחות מכאן אסור דבר תורה עד שיתבטל במיעוטו בששים אלא שאין לוקין עליו ככל חצי שיעור שהוא אסור דבר תורה. וכ"כ הלבוש צח א וז"ל מין בשאינו מינו אינו בטל ברוב מן התורה, דהא אנגרינן הלכה למשה מסיני דאפילו אם יש כזית בכדי אכילת פרס דלוקין עליו, רצה לומר שאם יש מן האיסור כזית תבשיל שיש בו שיעור אכילת פרס שהוא ד' ביצים, האוכל אותו תבשיל עם האיסור לוקה עליו, אף על פי שאין הכזית איסור נאכל בבת אחת, כיון דאינו שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מצטרפת אכילתו ולוקה, וזהו נקרא טעמו וממשו של איסור, אף על פי שאין האיסור אלא כזית בכדי אכילת פרס שזה יותר מכמה רובא, שמע מינה שאינו בטל ברוב, ואוקמינן לה אשאינו מינו, דהואיל וטעמו וממשו נרגש באכילתו והוא אינו משגיח בהתראה שמתרין בו לכך לוקין עליו.

⁵² ולהלן יבואר שלרשב"א עדיין אסור מן התורה ולרמב"ם אין איסורו אלא מדרבנן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דעת רבינו חיים – שלוקה אם⁵³ יש בתערובת של ג' או ד' ביצים, שיעור כזית איסור, אפילו לא אכלה כולה אלא רק אכל רק כזית מהתערובת, כיון שבכמות איסור גדולה כל כך יחסית להיתר האיסור הופך את תערובת ההיתר לאיסור, אולם אם התערב כזית ביותר מג' או ד' ביצים אינו לוקה, כיון שאינו הופכה להיות כאיסור עצמו, בין אם אכל כזית, בין אם אכל את כל התערובת.

אולם דעת ר"ת – שכונת ר' יוחנן אינה לשיעור התערובת אלא לשיעור זמן האכילה ודעתו – שלוקה⁵⁴ באכילת כזית מתערובת איסור בהיתר, בין אם נמחה גופו של איסור ובין אם רק נתן טעם בהיתר כל עוד מרגיש טעם איסור, או שאין ששים, שההיתר התהפך להיות איסור כיון שיש בו טעם, כלומר שהאיסור הופך את התערובת לאיסור בעצמו, וילקה כשיאכל כזית מהתערובת ולא ישהה מתחילת אכילת הכזית עד סופו שיעור זמן של אכילת פרס.

ועוד פירש ר"ת שדין זה נאמר בהתערב מין במינו והאיסור בעין ומכירו ואכלו בתוך כדי אכילת פרס.

על פי המחלוקת הנזכרת נחלקו הראשונים בביאור מימרא זו:

דעת רש"י והרמב"ם – שטעם כעיקר אינו אסור מן התורה, לפיכך כל שאין איסור בעין לרש"י⁵⁵, או אפילו ישנו בעין, גם לדעת הרמב"ם אלא שיש יותר מג' או ד' ביצים היתר, שהאיסור הוא $\frac{1}{9}$ אפילו אכל כל התערובת, אינו אסור אלא מדרבנן⁵⁶, שטעם כעיקר אינו מן התורה, ובטל ברוב, וזהו שנאמר כאן טעמו ולא ממשו אסור מדרבנן ולכן אין לוקין עליו.

⁵³ מובא ברא"ש חולין פ"ו לא ובב"י יו"ד צח וז"ל הרא"ש רבינו חיים פירש דאירי שפיר במין בשאינו מינו וטעמו וממשו קרי כשיש כזית בכדי אכילת פרס דאז הוי כמו ממשו של איסור כיון דיש כל כך [מן האיסור וכו'] והאוכל ממנו כזית לוקה.

⁵⁴ מובא ברא"ש ובב"י שם ובש"ך צח ח הביא רק את שיטת ר"ת.

⁵⁵ שלרמב"ם אם יש כזית בג' או ד' ביצים למרות שאינו בעין שנמחה גופו של איסור לוקה.

⁵⁶ וז"ל הרמב"ם שם חלב הכליות שנפל לתוך הגריסין ונימוח הכל טועמין את הגריסין אם לא נמצא בהם טעם חלב הרי אלו מותרים ואם נמצא בהם טעם חלב והיה בהם ממשו הרי אלו אסורין מן התורה נמצא בהם טעמו ולא היה בהם ממשו הרי אלו אסורין מדברי סופרים כיצד הוא ממשו כגון שהיה מן החלב כזית בכל שלש ביצים מן התערובת אם אכל מן הגריסין האלו כשלש ביצים הואיל ויש בהם כזית מן החלב לוקה שהרי טעם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דעת הרשב"א ודעימיה – שטעם כעיקר מן התורה, אך כל שלא אכל ג' או ד' ביצים שמעורב בהם כזית של איסור, וכ"ש אם התערב כזית ביותר מג' או ד' ביצים, למרות שאסור מן התורה, אין לוקין עליו, שאין לוקין על טעם כעיקר, והאיסור עצמו נאכל ביותר מכדי אכילת פרס.

דעת ר' חיים – שטעם כעיקר מן התורה להפוך את ההיתר להיות איסור, אולם אם התערב טעם כזית ביותר מד' ביצים, כלומר שהוא $\frac{1}{9}$ מהתערובת אין ההיתר הופך להיות איסור ללקות עליו, והרי זה טעמו ולא ממשו ואף על פי שנתן האיסור טעם בהיתר אין לוקין עליו, אפילו אכל כל התערובת.

ודעת ר"ת – שכל שלא בטל בששים, או שטעמו מורגש, לוקה באכל כזית מהתערובת כנוצר. וטעמו ולא ממשו המוזכר כאן היינו תערובת בטעם, או לח בלח של מין במינו, שבטל מהתורה ברוב, ומדרבנן אסור עד ששים.

וכבר התבאר במסכת פסחים דף מד: שלהלכה קיי"ל שטעם היוצא מאיסור לתוך היתר, על אף שאינו ניכר בעין אלא רק ע"י טעימת טעם האיסור בהיתר, אסור מן התורה כעיקר טעמו של האיסור⁵⁷, דכיון שנותן האיסור טעם בהיתר, נהפך ההיתר להיות כולו איסור, ואסור כולו מדאורייתא⁵⁸, וכל שאין בו פי ששים מן האיסור תולים אנו שטעמו מורגש⁵⁹.

האיסור וממשו קיים אבל פחות משלש ביצים מכין אותו מכת מרדות מדבריהם וכן אם לא היה בתערובת כזית בכל שלש ביצים אף על פי שיש בהם טעם חלב ואכל כל הקדרה אינו לוקה אלא מכת מרדות.
⁵⁷ המחבר והרמ"א סי' צח ב פסקו דטעם כעיקר אסור מדאורייתא. וכן פסק הט"ז (ס"ג ג') דמכ"ע הוא מדאורייתא. וכן הפמ"ג (בשער התערובות ח"ב פ"ב ד"ה והנה) כתב דלרש"י ורמב"ם מכ"ע הוא דרבנן, ולתוס' ושאר פוסקים הוא דאורייתא. וכן הלכה. וכ"כ החו"ד (חידושים סק"ה). והסכימו כל האחרונים דמחמירין דטעם כעיקר מן התורה. אלא דנחלקו האחרונים אי פסקינן טע"כ מתורת ודאי או מספק או מכת מנהג כודאי. באפיקי ים (ח"ב סי' ל"ב) בשם הגר"ח כתב דנפ"מ במקום שאם נאמר טע"כ דאורייתא יוצא קולא כגון לענין חולה שמאכילין הקל תחילה. והפמ"ג (בפתיחה לבשר בחלב) כ' שטע"כ מהתורה בתורת ודאי ולא מספק אבל בשער התערובות (ח"ב סוף פ"ב) כ' שאינו מדינא רק שנהגו להחמיר כודאי דאורייתא אבל זהו רק להחמיר ולא להקל.

⁵⁸ ש"ך שם ס"ק ז כדעת ר"ת, אמנם לכו"ע יש ד' מקרים דטעם כעיקר מן התורה מחמת הפסוקים המפורשים. בשר בחלב: כפי' התוס' (עבודה זרה סז.) ד"ה א"ר יוחנן, וז"ל ... דאפילו לפירוש רש"י דטעם כעיקר לאו דאורייתא, מודה בבשר בחלב דהוי דאורייתא... משרת יין לנזיר כמפורש להדיא בפסחים מד. כלי מדין כמפורש להדיא בפסחים מד. קדשים כמפורש להדיא בפסחים מד ובחולין צח; צט.
⁵⁹ יו"ד צח א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

לפיכך אם נתערב⁶⁰ איסור בהיתר מין בשאינו מינו ונשפך טרם שהוברר אם יש ס' בהיתר כנגד האיסור, הוי ספק תורה ואזלינן בספיקו לחומרא והכל אסור אך אם נתערב מין במינו ונשפך, בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אם נודע שהיה רובו היתר, מותר כיון שאין בו טעם. ואם לא נודע שהיה רובו היתר, אסור.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

